

Magyar nyelv

5. évfolyam

Éves óraszám: 72

Heti óraszám: 2

AZ 5. ÉVFOLYAM TÉMAKÖREI ÉS ÓRASZÁMAI

Témakör	Javasolt óraszám
A kommunikáció alapjai	6
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	12
Állandósult szókapcsolatok	5
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	24
Hangalak és jelentés	8
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	7
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2
Ismétlés, év közti és végi felmérések	8
	72

AZ 5. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

TÖRZSANYAG az óraszám 80%-a 64 óra		AJÁNLOTT ANYAG az óraszám 20%-a 14 óra	
I. Kommunikáció alapjai – 6 óra			
A jelek világa		A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)	
A kommunikáció fogalma, tényezői			
A kommunikáció nem nyelvi jelei			
A kommunikációs kapcsolat			
A beszélgetés			
II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan – 12 óra			
Hang és betű, az ábécé		Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálok használata	
Betűrend, elválasztás			
Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve			
Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve			
Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve			
Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve			
III. Állandósult szókapcsolatok – 5 óra			
Szólások		Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet)	
Szóláshasonlatok			
Közmondások			

Szállóigék	
Köznyelvi metaforák	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ANYAG
IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek – 24 óra	
Hangképzés, fonéma	Beszédtechnika – folyamatosan, minden tanítási óra néhány percében
A magánhangzók csoportosítása	
Magánhangzótörvények: Hangrend Illeszkedés	
Mássalhangzótörvények: Részleges hasonulás Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás Összeolvadás Rövidülés Kiesés	
A szavak szerkezete: Egyszerű és összetett szavak Szótő és toldalékok A képző, a jel és a rag	
V. Hangalak és jelentés – 8 óra	
Egyjelentésű szavak	Nyelvi humor – egyes tanórákba beépítve
Többjelentésű szavak	
Azonos alakú szavak	
Rokonértelmű szavak	
Ellentétes és hasonló alakú szavak	
Hangutánzó, hangulatfestő szavak	
VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban – 7 óra	
Vázlat	Szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer
Az elbeszélés	
A leírás	
A párbeszéd	
VII. – 2 óra	
A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	Könyvtárlátogatás
Összesen: 64 óra	

Témakör: A KOMMUNIKÁCIÓ ALAPJAI

Javasolt óraszám: **6 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása
- A kommunikáció tényezőinek megismerése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása

FOGALMAK

természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

Témakör: HELYESÍRÁS, NYELVHELYESSÉG – JÁTÉKOSAN

Javasolt óraszám: **12 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

FOGALMAK

hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

Témakör: ÁLLANDÓSULT SZÓKAPCSOLATOK

Javasolt óraszám: **5 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal

FOGALMAK

állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

Témakör: A NYELVI SZINTEK: A BESZÉDHANG, A FONÉMA, A SZÓELEM, A SZAVAK, AZ ÖSSZETETT SZAVAK

Javasolt óraszám: **24 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli szerepének megfigyelése a kommunikációban

FOGALMAK

beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

Témakör: HANGALAK ÉS JELENTÉS

Javasolt óraszám: **8 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése
- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésvizonyainak sokféleségében

FOGALMAK

egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

Témakör: SZÖVEGÉRTÉS ÉS SZÖVEGALKOTÁS A GYAKORLATBAN

Javasolt óraszám: **7 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szövegű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, szóbeli beszámoló, vázlat

Témakör: **KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT, A KULTÚRA HELYSZÍNEI**
Javasolt óraszám: **2 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

FOGALMAK

könyvtár, katalógus, digitális adattárak

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK AZ 5. ÉVFOLYAMON

A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

Tanítási-tanulási stratégiák

A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül.

A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani, a tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

5. évfolyamon döntően a gamifikáció [játékosítás] és a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása javasolt. A tematikus-motivikus tananyagszervezés lehetővé teszi, hogy a tanár-diák párbeszéd mellett kitüntetett szerepet kapjon a tanulócsoport tagjai között létrejövő párbeszéd, a csoportban kibontakozó kreatív alkotómunka, az önálló munkavégzés, tanulás kialakítása.

Tanulásszervezési módok

Javasolt tanulásszervezési módok:

- a gamifikáció: a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában.
- a reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák a gyerekek motiváltságát növeli.
- a tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges.
- a frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.
- fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (könyvtár) is.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak:

- az előadás,
- a magyarázat,
- az elbeszélés,
- a játékosítás,
- gondolattérképek,
- házi feladatok,
- digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára stb.).

Munkaformák

A munkaformák közül javasoltak:

- a frontális osztálymunka,
- a páros munka,
- a csoportmunka,
- az egyénre szabott (individualizált) munkaforma,
- a differenciált tananyag-feldolgozás.

Tanév végi minimum követelmények:

A KOMMUNIKÁCIÓ ALAPJAI

A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, megfelelően alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.

HELYESÍRÁS, NYELVHELYESSÉG – JÁTÉKOSAN

A tanuló törekszik a megismert alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) alkalmazására az iskolai és a mindennapi írásbeli szövegalkotása során. Helyesírási hibáinak javítását igyekszik egyre nagyobb önállósággal végezni.

ÁLLANDÓSULT SZÓKAPCSOLATOK

A tanuló próbálja a megismert új szavakat, szólásokat, közmondásokat, köznyelvi metaforákat aktív szókincsében is alkalmazni.

A NYELVI SZINTEK: A BESZÉDHANG, A FONÉMA, A SZÓELEMEN, A SZAVAK, AZ ÖSSZETETT SZAVAK

A tanuló képes megkülönböztetni a magánhangzókat és a mássalhangzókat. Beszédében tudja alkalmazni a magánhangzótörvényeket (hangrend, illeszkedés).

Megtudja különböztetni a szótőt és a toldalékokat.

HANGALAK ÉS JELENTÉS

A tanuló megfelelően tudja használni a rokon értelmű, azonos alakú és többjelentésű szavakat, valamint törekszik a hasonló alakú szavak megfelelő használatára beszédében és az írásbeli szövegalkotásában.

SZÖVEGÉRTÉS ÉS SZÖVEGALKOTÁS A GYAKORLATBAN

Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.

Az írott felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni (pl.: szintézis, szelektív olvasás) azokat alkalmazni.

Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.

Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat.

Képes önállóan a tanult hagyományos (elbeszélés, leírás) rövid szöveget alkotni, valamint SMS-t írni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.

KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT, A KULTÚRA HELYSZÍNEI

Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).